

**«ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ»
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ
ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ**

(VI-IX ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ)

Բ Ա Ց Ա Տ Ր Ա Գ Ի Ր

«Համաշխարհային պատմություն» առարկայի հիմնական դպրոցի չափորոշիչը լրամշակվել է՝ հիմք ընդունելով ՀՀ «Կրթության մասին» օրենքը, ՀՀ «Հանրակրթության մասին» օրենքը և Հանրակրթության պետական չափորոշիչի հիմնական դպրոցի չափորոշիչի հայեցակարգային դրույթները, սկզբունքներն ու պահանջները:

Համաշխարհային պատմության չափորոշիչը ներառում է՝

- առարկայի հայեցակարգը,
- առարկայի ուսումնական նպատակները,
- առարկայի բովանդակային պարտադիր միջուկը,
- ուսումնական գործունեության տեսակները,
- սովորողների պատրաստվածությանը (գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ) ներկայացվող պահանջների և արժեքային համակարգի նկարագրությունները, ընդ որում՝ գիտելիքներին, կարողություններին և հմտություններին վերաբերող պահանջները ներկայացված են երեք՝ Ա, Բ, Գ խմբերով, որոնք համապատասխանում են՝ Ա - նվազագույն, Բ - միջին, Գ - բարձր պատրաստվածությանը,
- գրականության ցանկը:

Հ Ա Յ Ե Ց Ա Կ Ա Ր Գ

Պատմության ուսուցումը հանրակրթական դպրոցում հարուստ ավանդույթներ ունի: «Համաշխարհային պատմություն» առարկայի բովանդակության մշակման համար հայեցակարգային նշանակություն են ունեցել հետևյալ սկզբունքները.

1. Արդի աշխարհում պատմության բովանդակության հիմնախնդիրը, հանրակրթական դպրոցում դրա դասավանդման հայեցակարգի համար պայքարն ընդունել է միջազգային բնույթ, առանձին դեպքերում դարձել միջպետական հարաբերությունների քննարկման առարկա:

2. Հայեցակարգի հիմքում դրվում է տվյալ առարկայի բովանդակային և գիտամեթոդական դասավանդման դրական փորձը:

3. Համաշխարհային պատմության հանրակրթական նշանակության գիտակցումը ևս անհրաժեշտ պայման է ընդհանուր հայեցակարգի մշակման գործում: Պատմությունը մի գիտություն է, որը միշտ ունեցել է և ունի հասարակական բազմաշերտ սպառում:

4. Պատմությունն աշխարհայացք ձևավորող գիտություն է, որի տևական գործընթացը, մինչև հանրակրթության ավարտը, ևս պետք է հաշվի առնել առարկայի գիտական հայեցակարգի մշակման գործում:

5. Պատմագիտությունը, որպես հասարակական մշտական արձագանքներով զարգացող գիտություն, անընդմեջ զարգացման գործընթացում է: Հետևաբար, առարկայի հայեցակարգը պետք է կայուն գիտական հիմք ունենա:

Համաշխարհային պատմությունն առարկայի դպրոցական դասընթացի բովանդակային գիտական հղացքը, որպես ընդհանուր հայեցակարգի բաղկացուցիչ մաս, հանգում է հետևյալ գլխավոր դրույթներին.

ա. Ցանկացած գիտության նպատակը ճշմարտության վերհանումն է, որն էլ օգնում է մարդուն, ազգին և պետությանը բարգավաճելու: Սովորողներին հաղորդել միայն պատմական ճշմարտությունը, իրականը:

բ. Պատմական ժամանակաշրջանների գլխավոր դեպքերը, գործընթացները և երևույթները բացատրել և հիմնավորել նախևառաջ քաղաքակրթական արժևորումներով:

գ. Քաղաքակրթական մոտեցումներում վճռական գործոնը համարել ազգային քաղաքակրթական նվաճումները: Ընդսմին՝ հայկականը դիտարկել որպես միջքաղաքակրթական (թե՛ ազգային և թե՛ տարածաշրջանային առումներով) մի ուրույն աշխարհ, որը մաս է կազմել համաշխարհային պատմության գլխավոր գործընթացներին:

դ. Հասարակական-տնտեսական կացութաձևերի մասին մարքսիստական ուսմունքի օգնությամբ միշտ չէ, որ հնարավոր է բացահայտել պատմական ճշմարտությունը:

ե. Համաշխարհային պատմության գործընթացներում ամենավճռական սոցիալական գործոն համարել ազգը, նրա հասարակական կառույցները և անընդմեջ պայքարը հանուն գոյատևման ու բարգավաճման:

զ. Համաշխարհային պատմության դասընթացում գլխավոր ուշադրությունը դարձնել պատմական զարգացման տվյալ փուլում առաջին գծում գտնվող ազգերին և հասարակություններին: Միևնույն ժամանակ անդրադառնալ Հայաստանի հարևան ազգերի և պետությունների պատմությանը:

է. Հայոց և համաշխարհային պատմության գործընթացները վերլուծել և ներկայացնել մեկ պատմական ամբողջության մեջ՝ միասնական հայեցակարգի

շրջանակում, ինչը չի հակասում դրանք տարբեր առարկաներով դասավանդելու իրողությանը:

«Համաշխարհային պատմություն» առարկայի դասավանդման տեղն ու դերը հանրակրթության համակարգում, ինչպես նաև ուսումնական նյութի ծավալի որոշումը և դասավանդման մեթոդիկան նույնպես կարիք ունեն հայեցակարգային հստակեցման: Այդ առումով կարևոր է հետևյալ մոտեցումների պահպանումը.

1. Համաշխարհային պատմության դասընթացը համարել հանրակրթության անկապտելի մասը, առանց որի անհնարին է միջնակարգ (մասնավորապես՝ պատմական) կրթությունը:

2. Հստակեցնել հանրակրթական մյուս առարկաների հետ համաշխարհային պատմության միջառարկայական կապերը: Դրանցում էական են առնչությունները բնագիտամաթեմատիկական առարկաների, աշխարհագրության (պատմական և արդի քաղաքական աշխարհագրություն), լեզուների (բառապաշարի հարստացում, պատմական օտարաժին տերմիններ), իրավագիտության (պետության և իրավունքի պատմություն), հասարակագիտական այլ դասընթացների հետ:

3. Շատ կարևոր է պատմական կրթության հաջորդականության ապահովումը հիմնական և ավագ դպրոցներում, որը հնարավորություն կտա պահպանել գիտականությունը, ինչպես նաև նպաստել սովորողների պատմական մտածողության ու գիտակցության ձևավորմանը:

4. Պատմության յուրաքանչյուր դաս պետք է լուծի որոշակի ուսումնադաստիարակչական խնդիր, որի հստակեցումը դասագրքերի, ուսումնամեթոդական ձեռնարկների հիմնախնդիրն է:

Հանրակրթական դպրոցում պատմագիտական կրթության էությունը կազմում են այն հիմնական բովանդակային ուղղությունները, որոնք, պատմության ճանաչողության մեթոդաբանության համաձայն, որոշում են գիտելիքների ամբողջությունը, դրանց ներկայացման և յուրացման մակարդակը: Այդպիսի բովանդակային ուղղություններ կարելի է համարել պատմական ժամանակը, պատմական տարածությունը և պատմական զարգացումը:

- Պատմական ժամանակ.

Տարիների հաշվումը պատմության մեջ և պատմական դեպքերի ու գործընթացների պարբերացումը, պատմական իրադարձությունների ժամանակագրական հաջորդականությունն ու տևողությունը, պատմական իրադարձությունների համընթացությունը:

- Պատմական տարածություն.

Պատմական զարգացման աշխարհաքաղաքական (գեոպոլիտիկ) գործոնները, պատմական որոշ գործընթացների տեղայնությունն ու համընդհանրությունը (գլոբալությունը):

- Պատմական զարգացում.

ներկայացվում է հետևյալ կողմերով.

- մարդաբանական, այսինքն՝ մարդու և մարդկային հասարակության ծագումը և զարգացումը.

- հոգեբանական, այսինքն՝ անհատի ձևավորումը և նրա դերը տարբեր պատմական դարաշրջաններում, մարդկանց գործողությունների դրդապատճառները պատմության մեջ.

- հասարակարգային, այսինքն՝ մարդկանց աշխատանքային գործունեության էվոլյուցիան, նյութական արտադրության զարգացումը և արտադրական հարաբերությունների փոփոխությունը.

- մշակութաբանական, այսինքն՝ հոգևոր և նյութական մշակույթի զարգացումը, ժողովուրդների մշակույթի, աշխարհի քաղաքակրթությունների հաջորդայնությունն ու փոխազդեցությունը.

- ազգաբանական, այսինքն՝ էթնիկական ընդհանրությունների ձևավորումն ու դրանց զարգացման գործընթացը տարբեր պատմական դարաշրջաններում.
- պետական-քաղաքական, այսինքն՝ պետականության սկզբնավորումն ու զարգացումը, տարբեր երկրների քաղաքական պատմության հիմնական միտումները.
- աշխարհաքաղաքական, այսինքն՝ տարբեր երկրների, ժողովուրդների, քաղաքակրթությունների փոխհարաբերությունների պատմությունը, պատերազմի և խաղաղության հիմնախնդիրը.
- սոցիալական, այսինքն՝ հասարակության սոցիալական կառուցվածքի ձևավորումն ու զարգացումը, սոցիալական շարժումները պատմության մեջ.
- փիլիսոփայական, այսինքն՝ մարդու կողմից շրջակա աշխարհի ճանաչողության պատմությունը, կրոնական և հասարակական ուսմունքները.
- արժեքաբանական, այսինքն՝ ազգային և համամարդկային արժեքների ձևավորումը հասարակության մեջ:

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հանրակրթական դպրոցում պատմության դասավանդման նպատակներն են.

- սովորողների կողմից համաշխարհային պատմական գործընթացի և դրա կարևոր օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների հիմունքների տիրապետումը.
- ըստ առանձին տարածաշրջանների ու երկրների, մարդկային հասարակության զարգացման կոնկրետ-պատմական այն առանձնահատկությունների իմացությունը, որոնք վճռորոշ դեր են ունեցել մշակույթի զարգացման և քաղաքակրթական նվաճումների ձեռքբերման մեջ.
- սովորողների մեջ արժեքային կողմնորոշման և անհատական համոզմունքների ձևավորում՝ աշխարհի տարբեր ժողովուրդների պատմամշակութային ավանդույթների նկատմամբ հարգանքի, քաղաքացիական և ազգային ինքնագիտակցության, մարդասիրական գաղափարների, մարդու իրավունքների և ժողովրդավարական արժեքների դաստիարակության հիման վրա:

Ելնելով վերը նշված նպատակներից՝ դպրոցում պատմական կրթության համար առաջնային են համարվում հետևյալ խնդիրները.

- սովորողներին տեղեկություններ տալ մարդկության պատմության մեջ եղած կարևորագույն իրադարձությունների, երևույթների, գործընթացների, գաղափարների, հասկացությունների վերաբերյալ՝ ըստ հասարակության կենսագործունեության բոլոր հիմնական ուղղությունների.
- սովորողների մեջ զարգացնել ընդհանուր ուսումնական և պատմության ուսումնասիրությանն ուղղված առանձին կարողություններ և հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ կլինեն պատմությունից գիտելիքների ինքնուրույն ձեռքբերման համար.
- նպաստել սովորողի՝ անհրաժեշտ սոցիալական որակներ ունեցող անձի կայացմանը, ով գիտակցում է հիմնարար արժեքների առաջնայնությունը և ձգտում իր կրթվածության բարձրացմանը.
- սովորեցնել պատճառահետևանքային կապեր գտնել պատմական գործընթացներում, հասկանալ ու բացատրել տարբեր երկրների ու ժողովուրդների զարգացման ընթացքը և առանձնահատկությունները պայմանավորող գործոնները:

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԲՈՎԱՆՂԱԿԱՅԻՆ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՄԻՋՈՒԿ

ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (6 – ընդ դասարան)

Ներածություն: Համաշխարհային պատմության ուսումնասիրության առարկան, պարբերացումը և բովանդակությունը: Հին աշխարհի պատմության հիմնական փուլերը, բովանդակությունը:

Նախնադար: Հնագույն մարդիկ: Տոհմ: Միջին և նոր քարի դարեր: Անցում արտադրող տնտեսության: Հասարակական կյանքի կազմակերպման ձևերը: Կրոնական պատկերացումները, հավատալիքները: Ցեղային միություններ: Անցում մետաղի դարին: Հասարակության շերտավորումը, պետության առաջացումը:

Հին Արևելք: Եգիպտական աշխարհակալ պետությունը: Շումերական քաղաք-պետությունները: Աքքադի աշխարհակալ պետությունը: Բաբելոնի թագավորությունը: Նոր Ասորեստանի բարձրացումը. Սարգոն II: Նոր Բաբելոնի տերությունը: Խեթական պետությունը: Խեթերը և հայկական պետությունները: Միտաննի: Փյունիկիա. փյունիկյան գաղութացումը, մշակույթը:

Հնդկաստանը Բ.ա. II հազարամյակում. արիացիների ներգաղթը: Հին Չինաստանի պետությունները:

Կայսրության կազմավորումը. Կյուրոս Մեծ: Դարեհ I: Աքեմենյան տերության անկումը:

Հին շրջանի մշակույթը: Դիցարանների կազմավորումը: Կրոնը մարդկանց կյանքում: Գրի առաջացումը: Գաղափարագիր: Սեպագիր: Ճարտարապետություն: Քանդակագործություն: Գրական ստեղծագործություններ: Գիտական գիտելիքներ:

Հին Հունաստան: Երկիրը և ազգաբնակչությունը: Կրետե-միկենյան դարաշրջանը: Հոմերոսյան դարաշրջանը: Պոլիսային կարգի հաստատումը: Վաղ տիրանիան. անցում ազնվապետությունից ժողովրդավարության: Հունական մեծ գաղութացումը: Հին Սպարտան: Աթենքը Բ.ա. VII-VI դարերում:

Հույն-պարսկական պատերազմները:

Պերիկլեսյան դարաշրջանի Աթենքը: Պոլիսային կյանքի անկումը:

Դասական դարաշրջանի մշակույթը: Կրոնը: Կրթությունը: Գրականությունը: Թատրոնը: Արվեստը: Մարմնակրթությունը (սպորտ):

Հելլենիզմ: Ալեքսանդր Մակեդոնացու արևելյան արշավանքը և տերության կազմավորումը: Հելլենիզմ հասկացությունը: Հելլենիստական աշխարհը: Հելլենիստական մշակույթի կենտրոնները:

Հին Հռոմ: Հին Իտալիա. բնական պայմանները և ազգաբնակչությունը: Հռոմը թագավորական դարաշրջանում: Հանրապետական կարգի հաստատումը:

Հռոմեական քաղաք-պետությունը Բ.ա. V-II դարերում: Իտալական համադաշնության ձևավորումը: Պայքար Կարթագենի դեմ և միջերկրածովյան ավազանի նվաճումը: Քաղաք-պետությունից դեպի տերություն:

Հանրապետական կարգի ձգնաժամը, դրա հաղթահարման փորձերը (Գրաքոսների բարեփոխությունները, Սուլլա): Սպարտակի ապստամբությունը:

Անցում պրինցիպատին: Առաջին եռապետությունը: Քաղաքացիական պատերազմը և Կեսարի բռնապետությունը (դիկտատուրա): Օկտավիանոս Օգոստոսի պրինցիպատը:

Կայսրության «ոսկեդարը»: Բարբարոսների արշավանքները: Արևմտահռոմեական կայսրության անկումը:

Հռոմեական մշակույթը: Կրթությունը: Գրականությունը: Գիտությունը: Ճարտարապետությունը և կերպարվեստը:

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (7-րդ դասարան)

Ներածություն: Միջին դարերի պատմության հիմնական փուլերը, բովանդակությունը:

Արևմտյան Հռոմեական կայսրության փլուզումը: Ժողովուրդների մեծ գաղթը: Բարբարոսները Իտալիայում:

Քրիստոնեական եկեղեցին: Քրիստոնեական եկեղեցու կառույցը:

Բյուզանդիան Հուստինիանոս I-ի դարաշրջանում: Կայսերական իշխանությունը: Հուստինիանոս I-ի պատերազմները:

Ֆրանկական պետությունը: «Ծույլ թագավորները»: Կարլոս Մեծի պատերազմները. Վերդենի բաժանքը: «Կարոլինգյան Վերածնունդը»:

Վիկինգների դարաշրջանը: Անհանգիստ քոչվորները: Արևմտյան և հարավային սլավոնները: Վիկինգների դարաշրջանը:

Բյուզանդիայի վերելքը (Հայկական հարստությունը): Բարսեղ I: Հայկական (Մակեդոնական) Վերածնունդը:

Հին Ռուսիան: Հին Ռուսիայի ծնունդը: Ռուսիայի մկրտությունը: Յարոսլավ Իմաստուն. «Ռուսկայա պրավդա»:

Սրբազան Հռոմեական կայսրությունը: Գերմանական պետության առաջացումը: Սրբազան Հռոմեական կայսրության հռչակումը:

Միջնադարը ծաղկման ժամանակաշրջանում: *Ավատատիրական հասարակարգը,* ավատատիրական աստիճանակարգությունը: Գյուղական համայնքը: Միջնադարի քաղաքները, համքարություններ:

Խաչակրաց շարժումը: Շարժման նախադրյալները: Առաջին արշավանքը. խաչակրաց պետությունների առաջացումն Արևելքում: Շարժման արդյունքները:

XIII դարի նշանավոր տիրակալները: Պապականությունը հզորության գագաթնակետին: Ֆրիդրիխ II: Լյուդովիկոս IX:

Քրիստոնեական եկեղեցու պառակտումը: Եկեղեցու պառակտումը. կաթոլիկ և ուղղափառ եկեղեցիներ: Հերետիկոսներ. ինկվիզիցիա: «Մուրացիկ» միաբանություններ:

Կրթությունը: Վաղ միջնադարի դպրոցը: Համալսարանների առաջացումը. Համալսարանական կրթությունը:

Միջնադարի աշունը: Ավատատիրության անկումը: Դասային միապետություն: Գյուղացիական շարժումները Եվրոպայում:

Ազգային պետությունների կազմավորումը: Ազգային պետությունների առաջացման նախադրյալները: «Ազգային հերետիկոսություններ»:

Հարյուրամյա պատերազմը: Պատերազմի սկիզբը: Ժաննա դ'Արկ: Ֆրանսիայի միավորումը:

Բյուզանդիայի անկումը: Լատինական կայսրությունը: Օսմանյան նվաճումները Բալկաններում: Կ.Պոլսի անկումը:

Ռուսական կենտրոնացված պետության կազմավորումը: Մոսկվայի բարձրացումը և դրա նախադրյալները: Իվան IV: Ռոմանովների արքայատոհմի հաստատումը:

Արևելքի երկրները միջնադարում: *Արաբական խալիֆայությունը:* Իսլամի առաջացումը: Արաբական խալիֆայության կազմավորումը: Խալիֆայությունը VIII–X դարերում: Ռեկոնկիստա: Արաբական մշակույթը:

Անհանգիստ քոչվորները: Սելջուկ-թյուրքերը: Մոնղոլական տերությունը: Կիսալուսնի կայսրությունը:

Հնդկաստանը, Չինաստանը և Ճապոնիան միջնադարում:

Նոր Եվրոպայի ծնունդը: Աշխարհագրական հայտնագործությունների նախադրյալները: Ամերիկայի հայտնագործումը: Ացտեկներ, մայաներ, ինկեր:

Վերածննդի նախադրյալները: Գրականությունը, արվեստը: Հյուսիսային Վերածնունդը:

Ռեֆորմացիա: Լյութերական եկեղեցու առաջացումը: Ժան Կալվին: Ռեֆորմացիան Անգլիայում: Հակառեֆորմացիա:

Նոր Եվրոպայի ծնունդը: Նիդերլանդական հեղափոխությունը: Երեսնամյա պատերազմը: Եվրոպայի քաղաքական նոր քարտեզը:

Նոր գիտությունը: Առաջին գիտական հեղափոխությունը: Նոր գիտության հիմնադիրները:

ՆՈՐ ԴԱՐԵՐ (8-րդ դասարան)

Ներածություն: Արդյունաբերական հասարակությունը, զարգացման շրջափուլերը: Հասարակական-քաղաքական գործընթացները նոր դարերում:

Արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլը (XVII դար-XIX դարի առաջին կես): *Արմատական տեղաշարժեր տնտեսության մեջ:* Տեխնիկայի առաջընթացը: Գյուղատնտեսության վերազինումը: Արդյունաբերական հեղաշրջումը:

Արդյունաբերական զարգացման հետևանքները: Փոփոխություններ հասարակական կյանքում: Մարդկանց կենսապայմանների բարելավումը:

Լուսավորության դարաշրջանը: Լուսավորական գաղափարախոսությունը: Լուսավորյալ արքաների դարաշրջանը:

Հասարակության վերակառուցման հեղափոխական ուղին: «Հեղափոխություն» հասկացությունը: Անգլիական հեղափոխությունը: Սահմանադրական միապետության հաստատումն Անգլիայում:

Հյուսիսամերիկյան գաղութների ազատագրական պատերազմը և հեղափոխությունը: ԱՄՆ-ի ձևավորումը:

Ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունը: Նախադրյալները և սկիզբը: Հեղափոխության սահմանադրական շրջափուլը: Հեղափոխության հանրապետական շրջափուլը (1792-1799 թթ.):

Նապոլեոնի դարաշրջանը: Նապոլեոնի վարչակարգը, բարեփոխումները: «Մեծ տերության» կազմավորումը և հեղափոխական գաղափարների տարածումը Եվրոպայում: «Մեծ տերության» կործանումը:

Հետադիմությունը, հեղափոխությունը և հասարակական փոխհամաձայնությունը Եվրոպայում (1815-1850 թթ.): Վիեննայի վեհաժողովը: Անգլիան և հասարակության զարգացման բարեփոխումների ուղին:

Ժողովրդավարական և ազգային հեղափոխությունները Եվրոպայում: 1848–1849 թթ. հեղափոխությունները Ֆրանսիայում և գերմանական պետություններում: Ազգային հեղափոխությունները Եվրոպայում:

Արևելքի ավանդական հասարակությունները: «Ավանդական հասարակություն» հասկացությունը: Օսմանյան կայսրությունը: Իրանը: Հնդկաստանը: Չինաստանը:

Միջազգային հարաբերությունները: Քաղաքական և իրավական հարաբերությունները: Տնտեսական հարաբերությունները: Գաղութային համակարգի ձևավորման սկիզբը:

Մշակույթը: Կրթական համակարգը: Հիմնարար և հումանիտար գիտությունների զարգացումը: Գեղարվեստական գրականությունը, երաժշտությունը, կերպարվեստը, ձարտարապետությունը:

Առաջավոր արդյունաբերական երկրները և աշխարհը XIX դարի երկրորդ կեսին և XX դարի սկզբին: *Արդյունաբերական հասարակության զարգացման երկրորդ շրջափուլը:* «Եվրոպա» հասկացությունը. ընդհանուրը և առանձնահատուկը: Աշխարհի անհավասարաչափ զարգացումը:

Փոփոխություններ տնտեսության մեջ և սոցիալական կառուցվածքում: Գիտության և տեխնիկայի նվաճումները, դրանց կիրառումը արտադրության մեջ: Տնտեսական զարգացման գլխավոր արդյունքները: Սոցիալական տեղաշարժերը:

Քաղաքական կյանքի զարգացումը: Պահպանողականներ և ազատականներ (լիբերալներ): Կուսակցությունների ստեղծումը և դերը քաղաքական կյանքում: Ընտրական իրավունքի ընդլայնումը: Բանվորական շարժումները և նրանց գաղափարախոսները:

Հասարակական-քաղաքական շարժումները Եվրոպայում և ԱՄՆ-ում: Ստրկության վերացումն ԱՄՆ-ում: Հասարակական ձգնաժամը Ֆրանսիայում. Փարիզի կոմունան: 1905-1907թթ. հեղափոխությունը Ռուսաստանում:

Ազգային նոր պետությունների առաջացումը Եվրոպայում: Գերմանիայի միավորումը (Օ. Բիսմարկ): Իտալիայի միավորումը (Ջ. Գարիբալդի): Բալկանյան ժողովուրդների անկախության գործընթացը, արդյունքները:

Ազգային հիմնախնդիրը բազմազգ պետություններում: Բազմազգ պետություն: Ավստրո-Հունգարիա երկմիասնական պետության առաջացումը: Ռուսական կայսրությունը:

Համաշխարհային գաղութային համակարգը: Աշխարհի գաղութային բաժանման ավարտը:

Արևելյան հասարակությունների արդիականացման փորձերը: Օսմանյան կայսրության բարեփոխումների ձախողումը: Երիտթուրքական շարժումը, 1908թ. հեղաշրջումը: 1905-1911 թթ. իրանական հեղափոխությունը: Ճապոնիայի նորացումը և հզորացումը: Չինաստանի հասարակական-քաղաքական բարեփոխման գործընթացը:

Միջազգային հարաբերությունները XIX դարի վերջին և XX դարի սկզբին: Հակասությունների սրումը տերությունների միջև: Հարաբերությունների կարգավորման նոր փորձերը: Ռազմաքաղաքական դաշինքների առաջացումը:

Առաջին աշխարհամարտը: Պատերազմի պատճառները, սկիզբը, գլխավոր ռազմաձևակատները: Ռազմական գործողությունների գլխավոր հանրագումարները: Առաջին աշխարհամարտի ավարտը և հետևանքները:

Արդյունաբերական առաջավոր երկրների մշակույթը: Կրթության և գիտության զարգացումը: Հիմնարար և հումանիտար գիտությունները: Գրականությունը և արվեստը: Ճարտարապետությունը:

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (9-րդ դասարան)

Ներածություն: *Նորագույն պատմություն հասկացությունը:* Արդյունաբերական հասարակության երրորդ շրջափուլը: Հետարդյունաբերական հասարակությունը:

Աշխարհը արդյունաբերական հասարակության երրորդ շրջափուլում: Վերսալ-վաշինգտոնյան համակարգն իբրև նոր աշխարհակարգ: Ազգերի լիգա: Ազգային նոր պետությունների առաջացումը Եվրոպայում:

Արևմտյան ժողովրդավարական հասարակությունները 1920-ական թվականներին: Տնտեսական իրավիճակը: Քաղաքական զարգացման միտումները. Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա, ԱՄՆ: «Փոքր ժողովրդավարական հասարակությունները»:

Ժողովրդավարական հասարակությունները և տնտեսական մեծ ձգնաժամը: ձգնաժամի պատճառները: Նախագահ Ֆ. Ռուզվելտի «Նոր կուրսը»: ձգնաժամը Մեծ Բրիտանիայում և Ֆրանսիայում: «Փոքր ժողովրդավարական հասարակությունները» և ձգնաժամը:

Ամբողջատիրական վարչակարգերը Եվրոպայում: Ամբողջատիրության (տոտալիտարիզմ) բովանդակությունը: Ֆաշիզմն Իտալիայում: Նացիոնալ-սոցիալիզմը Գերմանիայում:

ԽՍՀՄ-ը 1922-1939 թվականներին: ԽՍՀՄ կազմավորումը: Տնտեսության վերականգնումը. Նէպ-ի տարիները: Ինդուստրացումը և կոլեկտիվացումը: Քաղաքական համակարգը (ամբողջատիրություն): Սոցիալիզմի խորհրդային մոդելը:

Արևելքի ավանդական հասարակությունների արդիականացման միտումները: Քեմալական Թուրքիան: Իրանի արդիականացման միտումները:

Հեռավոր Արևելքի ու Հնդկաստանի ավանդական հասարակությունները և արդիականացումը:

Մշակույթը 1920-1930-ական թվականներին: Հիմնարար գիտությունները: Հումանիտար գիտությունները: Գրականությունը և արվեստը:

Միջազգային հարաբերությունները 1920 - 1930-ական թվականներին: Միջազգային հարաբերությունները 1920-ական թթ.: Վերսալ-վաշինգտոնյան համակարգի փլուզումը: Խաղաղեցման քաղաքականության ձախողումը: Խորհրդագերմանական համաձայնագիրը:

Երկրորդ աշխարհամարտը: Աշխարհամարտի պատճառները, հակամարտող դաշինքները: Պատերազմի առաջին շրջափուլը և դրա արդյունքները: ԽՍՀՄ հայրենական մեծ պատերազմը: Հակահիտլերյան միությունը: Երկրորդ աշխարհամարտի ավարտը և արդյունքները:

Աշխարհը Սառը պատերազմի ժամանակաշրջանում: Սառը պատերազմը: Սառը պատերազմն ու երկբևեռ աշխարհի ձևավորումը: ՆԱՏՕ և Վարշավյան դաշինք:

Արևմուտքի երկրները 1945-1980-ական թվականներին: Տնտեսական և քաղաքական զարգացման առանձնահատկությունները: ԱՄՆ-ը: Եվրոպական երկրները. Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա:

ԽՍՀՄ-ը 1945-1985 թվականներին: ԽՍՀՄ-ը հետպատերազմյան առաջին տարիներին: «Ձնհալի շրջանը»: Լճացման տարիները:

Վերակառուցունից դեպի փլուզում: Վերակառուցման քաղաքականությունը: Խորհրդային Միության փլուզումը, ԱՊՀ-ի ստեղծումը:

Սոցիալիստական համակարգը: Սոցիալիզմի խորհրդային մոդելի հաստատումը եվրոպական երկրներում: Սոցիալիստական համակարգի ձգնաժամը և փլուզումը:

Երրորդ աշխարհը: Գաղութային համակարգի փլուզման պատճառները և հետևանքները: Երրորդ աշխարհի ձևավորումը:

Արդիականացող Արևելքը: Արդիականացման չինական մոդելը: Ճապոնիայի զարգացման առանձնահատկությունները: Հնդկաստանը:

Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրները: Իրան: Թուրքիա: Արաբական աշխարհի զարգացման միտումները:

Միջազգային հարաբերությունները Սառը պատերազմի տարիներին: Միավորված ազգերի կազմակերպությունը: Խաղաղության հիմնախնդիրը: Տարածաշրջանային պատերազմներ, ազգամիջյան բախումներ:

Աշխարհը արդի փուլում: *Արևմուտքի երկրները 1991 թվականից մինչև մեր օրերը:* Արևմուտքի երկրների քաղաքական և տնտեսական զարգացման առանձնահատկությունները: Եվրոպական Միությունը: Արևմուտքի զարգացած երկրները. ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Իտալիա:

Հետխորհրդային երկրները 1991 թվականից մինչև մեր օրերը: Հետխորհրդային երկրների քաղաքական և տնտեսական զարգացման առանձնահատկությունները: ԱՊՀ-ն 1991 թվականից մինչև մեր օրերը: Հայաստանը և ԱՊՀ երկրները:

Միջազգային հարաբերությունները հետսառըպատերազմյան շրջանում: Նոր աշխարհակարգի խնդիրը: Որակական փոփոխություններ միջազգային հարաբերություններում:

Արդի աշխարհի հիմնախնդիրները: Համաշխարհայնացումը: Հումանիտար հիմնախնդիրները (ցեղասպանություն, ահաբեկչություն և այլն): Համընդհանուր հիմնախնդիրները:

Համաշխարհային մշակույթը XX դարի երկրորդ կեսին–XXI դարի սկզբին: Մշակույթի զարգացման նոր միտումները: Հիմնարար և հումանիտար գիտությունները: Գրականությունը և արվեստը: Փոփոխություններ մարդկանց ապրելակերպում:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Ուսուցման գործընթացում՝ կախված թեմայից, դասի նպատակներից, դասարանից, սովորողների առանձնահատկություններից, առկա հնարավորություններից և այլ հանգամանքներից, տվյալ դասի կամ դասի առանձին հատվածի համար կարող են ընտրվել ուսումնական գործունեության հետևյալ տեսակները՝

- ուսումնական նյութի բացատրում
- լուսաբանում
- մոդելների, քարտեզների դիտարկում, ցուցադրում, պատրաստում
- էքսկուրսիաների անցկացում
- նկարների, ֆիլմերի դիտում, քննարկում
- ուսումնական ձեռնարկների և այլ աղբյուրների ուսումնասիրում
- գործնական աշխատանքների կատարում
- հիմնահարցերի հետազոտություն
- ստեղծագործական աշխատանքների կատարում
- տեխնիկական սարքերով և գործիքներով աշխատանքների կատարում
- խաղերի, մրցույթների, հանդեսների անցկացում
- իրավիճակների և արդյունքների վերլուծում
- հաշվետվությունների պատրաստում
- գրավոր աշխատանքների կատարում, հաղորդում
- բանավոր և գրավոր հարցադրումների, թեստային աշխատանքների անցկացում
- նոր տեխնոլոգիաների, համակարգչային ծրագրերի օգտագործում
- անհատական և խմբային, ինքնուրույն և համագործակցային աշխատանքների կատարում:

ՍՈՎՈՐՈՂԻ ՊԱՏՐԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՐԱՆՁՆԵՐ

1 - 2. Գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ

Ուսումնառության արդյունքում սովորողը պետք է՝

ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ---- 6-րդ դասարան

ԲԱԺԻՆ 1. ՆԱԽՆԱԴԱՐ		
Ա մակարդակ	Բ մակարդակ	Գ մակարդակ
<p>Իմանա՝ նախնադարի հիմնական շրջափուլերի, նախնադարյան մարդու զբաղմունքների, օգտագործած զենքերի և գործիքների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել կենդանիների ընտելացման կարևորությունը, համեմատել քարի դարի տարբեր ժամանակաշրջանների գործիքները:</p>	<p>Իմանա՝ հնագույն մարդու ժագման և բանական մարդու ձևավորման ժամանակաշրջանը, մարդու կարևոր գյուտերի, նվաճումների, արվեստի սկզբնավորման մասին:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել տոհմ, ցեղ, ցեղային միություն, տոտեմապաշտություն, ոգեպաշտություն, ֆետիշապաշտություն, արտադրող տնտեսություն հասկացությունները, պարզաբանել մետաղի հեղաշրջող դերը հասարակության զարգացման գործում:</p>	<p>Իմանա՝ նախնադարյան մարդկանց կրոնական պատկերացումների և հավատալիքների ձևավորման մասին, նստակեցության անցման և պետության առաջացման պատճառները:</p> <p>Կարողանա՝ համեմատել նախնադարյան հասարակության զարգացման փուլերը, գնահատել «նորքարիդարյան հեղափոխության» նշանակությունը, պարզաբանել նախնադարյան հասարակության անկման և պետական կազմավորումների առաջացման պատճառները:</p>
ԲԱԺԻՆ 2. ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔ		
<p>Իմանա՝ Հին Արևելքի երկրների (Եգիպտոս, Միջագետքի պետություններ, Խեթական պետություն, Փյունիկիա, Միտաննի, Իրան, Յնդկաստան, Չինաստան) գոյության ժամանակաշրջանները, նշանավոր քաղաքների անուններ, մշակութային ձեռքբերումների, նշանավոր կառույցների մասին:</p> <p>Կարողանա՝</p>	<p>Իմանա՝ Հին Արևելքի երկրների (Եգիպտոս, Միջագետքի պետություններ, Խեթական պետություն, Փյունիկիա, Միտաննի, Իրան, Յնդկաստան, Չինաստան) տեղը քարտեզի վրա, նշանավոր տիրակալների անուններն ու ժամանակաշրջանը, հինարևելյան դիցարանների, գրի առաջացման, ճարտարապետության, քանդակագործության, մշակութային այլ ձեռքբերումների և գիտական նվաճումների մասին:</p> <p>Կարողանա՝</p>	<p>Իմանա՝ Հին Արևելքի երկրների աշխարհագրական դիրքի, բնակլիմայական պայմանների, տնտեսության կարևոր ճյուղերի մասին, պետությունների կազմավորման նախադրյալների, հզորացման, թուլացման ու անկման պատճառների մասին, Հին Արևելքի իրավական համակարգերի, գրի, գիտության և գրավոր հուշարձանների կարևորության մասին:</p> <p>Կարողանա՝</p>

<p>թվարկել Հին Արևելքի երկրները, բնութագրել բնակիչների զբաղմունքը, մշակութային ձեռքբերումները, նշանավոր կառույցները:</p>	<p>թվարկել Հին Արևելքի երկրների նշանավոր տիրակալների անունները ըստ ժամանակագրական հաջորդականության նշելով մի քանի արքաների գահակալման տարեթվեր, ներկայացնել առանձին արքաների ներքին և արտաքին քաղաքականությունը, բացատրել պետություն, դիցարան, տաճար, արհեստական ոռոգում, առևտուր, արհեստներ, բրոնզի դար, աշխարհիկ ու հոգևոր իշխանություն, բարեփոխում և այլ հասկացություններ:</p>	<p>ներկայացնել և համեմատել Հին Արևելքի երկրների պետական կարգը, մշակույթը, տնտեսությունը, վերիանել ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, գնահատել նշանավոր տիրակալների գործունեությունը:</p>
--	---	---

ԲԱԺԻՆ 3. ՀԻՆ ՀՈՒՆԱՍՄԱՆ

<p>Իմանա՝ Հունաստանի տեղը քարտեզի վրա, երկրի բնակլիմայական պայմանների, օլիմպիական խաղերի, հին հույն նշանավոր գործիչների, պոլիսների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ նշել Հին Հունաստանի պատմության շրջափուլերը, բնութագրել դրանք, թվարկել դրանց բնորոշ երևույթներ ու իրադարձություններ, թվարկել հունական պոլիսներ ու գաղութներ, պատմական կարևոր դեպքեր, փաստեր:</p>	<p>Իմանա՝ Ինչ է ազատագրական պատերազմը և նկարագրի հույն-պարսկական պատերազմը, հին հույների կրոնի, հունական աստվածների, առասպելների մասին, պոլիս, հելոտ, սպարտացի, օստրակոն, դեմոս, լակոնիկ ոճ հասկացությունների իմաստը:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել Հին Հունաստանից մեզ հասած հասկացություններ (տիրանիա, օլիգարխիա, ստրատեգիա, ֆալանգա, դեմոկրատիա, սպարտական դաստիարակություն, ակադեմիա, ծերակույտ):</p>	<p>Իմանա՝ ինչ է բարեփոխումը (ռեֆորմը), դրա նշանակությունը Հին Հունաստանում, հին հույն նշանավոր գործիչների, նրանց իրականացրած բարեփոխումների, Աթենքի և Սպարտայի քաղաքական, տնտեսական, մշակութային կյանքի, կառավարման կարգերի մասին:</p> <p>Կարողանա՝ ներկայացնել Աթենքի և Սպարտայի քաղաքական, տնտեսական, մշակութային ընդհանրությունները և առանձնահատկությունները, հունական մշակույթի դերը համաշխարհային մշակույթի պատմության մեջ, բացատրել ժողովրդավարական կառավարում հասկացությունը և նշի տարբերություններ դրա և արևելյան բռնապետության միջև:</p>
--	---	---

ԲԱԺԻՆ 4. ՀԵԼԼԵՆԻՉՍ

<p>Իմանա՝ Բալկանյան թերակղզու և Մակեդոնիայի, Ալեքսանդր Մակեդոնացու նվաճած երկրների, հելլենիստական պետությունների,</p>	<p>Իմանա՝ մակեդոնական բանակի, Ալեքսանդրի արևելյան արշավանքի և մղած ճակատամարտերի, հելլենիզմ հասկացության,</p>	<p>Իմանա՝ Մակեդոնիայի կողմից հունական պոլիսների հպատակեցման, Ալեքսանդրի հաղթական արշավանքների ու</p>
--	--	---

<p>հելլենիստական մշակույթի խոշոր կենտրոնների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ Քարտեզի վրա ցույց տալ Բալկանյան թերակղզին և Մակեդոնիան, Ալեքսանդր Մակեդոնացու նվաճած երկրներ, հելլենիստական պետությունները, նշանավոր ճակատամարտերի վայրեր:</p>	<p>հելլենիզմի տարածմանը նպաստող պատմական հանգամանքների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ թվարկել Մակեդոնացու կյանքի և գործունեության կարևոր իրադարձությունները, բացատրել նվաճված ժողովուրդների հանդեպ Ալեքսանդրի վերաբերմունքի պատճառները, հելլենիզմ հասկացության իմաստը, արժևորել հելլենիստական մշակույթի ձեռքբերումները:</p>	<p>տերության կազմավորման մասին:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել մակեդոնական փոքրաթիվ բանակների հաղթանակների, կայսրությունների, այդ թվում նաև Ալեքսանդրի տերության անկման պատճառները, բնութագրել Մակեդոնացուն և գնահատել նրա գործունեությունը, նրան համեմատել Հին աշխարհի նշանավոր այլ գործիչների հետ:</p>
--	---	--

ԲԱԺԻՆ 5. ՀԻՆ ՀՈՍՍ

<p>Իմանա՝ Իտալիայի աշխարհագրական դիրքի, բնակլիմայական պայմանների, բնակիչների, Հռոմի հիմնադրման, Հին Հռոմի նշանավոր զորավարների և կայսրերի, հռոմեական դիցարանի ու մշակույթի, քրիստոնեության ծագման և վաղ քրիստոնեական համայնքների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ Քարտեզի վրա ցույց տալ Իտալիան, նրա նվաճած երկրներ, թվարկել և բնութագրել Հին Հռոմի նշանավոր զորավարների, կայսրերի, մշակութային գործիչների, հռոմեական աստվածների, կազմել Հին Հռոմի պատմության կարևորագույն իրադարձությունների ժամանակագրություն:</p>	<p>Իմանա՝ Հռոմեական պետության ձևավորման ու կայացման մասին, հռոմեական ընտանիքի դերի, հռոմեական հասարակության, Պունիկյան պատերազմների, Հին Հռոմի պետական կարգի ու բանակի, առաջին և երկրորդ եռապետությունների ստեղծման նպատակների տնտեսական, քաղաքական և ռազմական բարեփոխումների նշանակության մասին:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել և մեկնաբանել Հին Հռոմից մեզ հասած հասկացությունների (հանրապետություն, դիկտատոր, պրովինցիա, ապստամբություն, սև ցուցակ, միապետություն, պատրիկներ, պլեբեյներ, եռապետություն, գլադիատոր) և արտահայտությունների («Պյունիկյան հաղթանակ», «Եկա, տեսա, հաղթեցի» «Բաժանիր և տիրիր») իմաստը, ներկայացնել քրիստոնեության առաջացման պատմական պայմանները:</p>	<p>Իմանա՝ Հռոմեական հանրապետության, կայսրության պետական կառույցի առանձնահատկությունները, բանակի կառուցվածքն ու նշանակությունը, հռոմեական դիվանագիտության առանձնահատկությունները, Արևմտյան Հռոմեական կայսրության անկման պատճառները:</p> <p>Կարողանա՝ հիմնավորել տնտեսական, քաղաքական և ռազմական բարեփոխումների նշանակությունը Հռոմի համար, համեմատել Հին Հռոմի նշանավոր պետական գործիչների, գնահատել նրանց գործունեությունը, Հռոմեական հանրապետությունից դեպի միապետություն անցումը, վերլուծել Հռոմի վարած ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը, ներկայացնել Արևմտյան Հռոմեական կայսրության անկման պատճառները:</p>
---	--	--

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ----- 7-րդ դասարան

ԲԱԺԻՆ 1. ՎԱՂ ՄԻՋՆԱԴԱՐ		
Ա մակարդակ	Բ մակարդակ	Գ մակարդակ
<p>Իմանա՝ ժողովուրդների մեծ գաղթի մասին, բարբարոսական ցեղերի, Ֆրանկական պետության ստեղծման, Սրբազան Հռոմեական կայսրության առաջացման, վիկինգների արշավանքների, Կիլյան Ռուսիայի կազմավորման և մկրտության մասին:</p> <p>Կարողանա՝ Քարտեզի վրա ցույց տալ Արևելյան և Արևմտյան հռոմեական կայսրությունները, Ֆրանկական պետությունը, Հիմ Ռուսիան, թվարկել նշանավոր տիրակալների անուններ, կազմել կարևոր որոշ իրադարձությունների ժամանակագրություն:</p>	<p>Իմանա՝ Արևելահռոմեական կայսրության սահմանների և ազգային կազմի, քրիստոնեական եկեղեցու ձևավորման, Կառլոս Մեծի նվաճումների, վիկինգների դարաշրջանի մասին, վաղմիջնադարյան Եվրոպայում կատարված կարևորագույն իրադարձությունների, մշակութային կյանքի զարգացման ու ձեռքբերումների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ Քարտեզի վրա ցույց տալ բարբարոսական ցեղերի տեղաշարժը, գնահատել վաղմիջնադարյան Եվրոպայում կատարված կարևորագույն իրադարձությունները, բացատրել ժողովուրդների մեծ գաղթ, բարբարոսներ, կնյազ, վարյազ, ավատատիրություն, հասկացությունները:</p>	<p>Իմանա՝ Բյուզանդիայի հզորացման նախադրյալները Հուստինիանոս I-ի և Մակեդոնական (Հայկական) դինաստիայի օրոք, վաղմիջնադարյան Եվրոպայում կատարված կարևորագույն իրադարձությունների պատճառների ու հետևանքների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ վերլուծել վաղմիջնադարյան Եվրոպայի տարբեր երկրների հասարակական կյանքը, պետական կարգը, բանակը, մշակութային, տնտեսական զարգացմանը նպաստող պայմանները, համեմատել նշանավոր պետական գործիչներին, նրանց վարած քաղաքականությունը:</p>
ԲԱԺԻՆ 2. ՄԻՋՆԱԴԱՐԸ ԾԱՂԿՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՆԵՐՁԱՆՈՒՄ		
<p>Իմանա՝ ավատատիրական հարաբերությունների ձևավորման, ավատատիրական աստիճանակարգության, գյուղական համայնքի, միջնադարյան քաղաքների, համքարությունների, խաչակրաց արշավանքների, միջնադարյան դպրոցների ու համալսարանների, նշանավոր գործիչների մասին:</p>	<p>Իմանա՝ ավատատիրական հասարակարգի ելության, միջնադարում գյուղացիների և ավատատերերի կենցաղի, քաղաքների առաջացման ու զարգացման նախադրյալների, խաչակրաց շարժման պատճառների ու հետևանքների, XIII դ. նշանավոր տիրակալների, միջնադարյան համալսարանների գործունեության, հերետիկոսների դեմ մղվող պայքարի մասին:</p>	<p>Իմանա՝ ավատատիրական հարաբերությունների ձևավորման ուղիների, ավատատիրական աստիճանակարգության, համքարությունների ունեցած դերի, Արևելքում առաջացած խաչակրաց պետությունների, կայսրերի և պապերի պայքարի պատճառների ու հետևանքների, համալսարանների խաղացած դերի մասին:</p>

<p>Կարողանա՝ թվարկել և քարտեզի վրա ցույց տալ Արևելքում առաջացած խաչակրաց պետությունները, միջնադարյան նշանավոր համալսարանական քաղաքներ, նշել միջնադարի ծաղկման ժամանակաշրջանի մի քանի կարևոր իրադարձություններ: կազմել միջնադարի ծաղկման ժամանակաշրջանի կարևոր իրադարձությունների ժամանակագրություն:</p>	<p>Կարողանա՝ բացատրել սենյոր, վասալ, համքարություն, ավատ, ասպետ, եռադաշտային համակարգ, դեկան, բանադրանք, խաչակիր, կաթոլիկ, ուղղափառ, ինկվիզիցիա, գիլդիա, յոթ ազատ արվեստներ, հոգևոր-ասպետական միաբանություն հասկացությունների իմաստը:</p>	<p>Կարողանա՝ բնութագրել և համեմատել ժամանակաշրջանի նշանավոր պետական, հոգևոր, մշակութային գործիչներին, վերլուծել խաչակրաց շարժման պատճառներն ու հետևանքները, քրիստոնեական եկեղեցու պառակտման պատճառները:</p>
---	---	---

ԲԱԺԻՆ 3. ՄԻՋՆԱԴԱՐԻ ԱՇՈՒՆԸ

<p>Իմանա՝ ավատատիրական հարաբերությունների քայքայման, ազգային պետությունների առաջացման, Հարյուրամյա պատերազմի, Բյուզանդական կայսրության կործանման, Ռուսական կենտրոնացված պետության կազմավորման մասին:</p>	<p>Իմանա՝ ավատատիրական հարաբերությունների քայքայման պատճառների ու հետևանքների, ազգային պետությունների առաջացման նախադրյալների, թուրքական նվաճումների, Ռուսական կենտրոնացված պետության կազմավորման գործում Մոսկվայի ունեցած դերի և Ռուսական պետության նվաճումների մասին:</p>	<p>Իմանա՝ դասային միապետությունների առաջացման, Հարյուրամյա պատերազմի պատճառների և հետևանքների, Բյուզանդական կայսրության կործանման հետևանքների, Ռուսական կենտրոնացված պետության կազմավորման նախադրյալների և ընթացքի մասին:</p>
<p>Կարողանա՝ ներկայացնել անգլիական և ֆրանսիական դասային միապետության կառուցվածքը, թվարկել ուշ միջնադարի կարևոր իրադարձություններ, քարտեզի վրա ցույց տալ Օսմանյան և Ռուսական պետությունների տարածքային նվաճումները:</p>	<p>Կարողանա՝ ներկայացնել ազգային պետությունների կազմավորմանը նպաստող և խոչընդոտող պայմանները, պարզաբանել Հարյուրամյա պատերազմի պատճառներն ու հետևանքները, բացատրել մանուֆակտուրա, դասային միապետություն, պառլամենտ, գլխավոր շտատներ, ռայխստագ, կորտես, երկրային ժողով, պրիկազ, օպրիչնիցա հասկացությունները:</p>	<p>Կարողանա՝ վերլուծել ավատատիրության և եկեղեցու ճգնաժամի պատճառները, համեմատել անգլիական և ֆրանսիական դասային միապետության կառուցվածքը, համեմատել Ջոն Ուիկլիֆին և Յան Գուսին, գնահատել ազգային հերետիկոսությունների դերը, բնութագրել և Իվան IV-ին, գնահատել նրա գործունեությունը:</p>

ԲԱԺԻՆ 4. ԱՐԵՎԵԼՔԻ ԵՐԿՐՆԵՐԸ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ

<p>Իմանա՝ Արաբական խալիֆայության կազմավորման ժամանակը և առաջին խալիֆների</p>	<p>Իմանա՝ խլամի միավորիչ դերը արաբական աշխարհում, Արաբական խալիֆայության,</p>	<p>Իմանա՝ Արևելքի երկրներում պետական կազմավորումների</p>
--	---	--

<p>անունները, նշանավոր կառույցներ, ստեղծագործություններ, Չինաստանում միջին դարերում կատարված գյուտերը, տարածված կրոնական ուղղությունները (իսլամ, բուդդայականություն):</p> <p>Արևելքի քաղաքներ,</p> <p><i>Կարողանա՝</i> Քարտեզի վրա ցույց տալ Արաբական խալիֆայությունը, Մոնղոլական տերությունը, Օսմանյան կայսրությունը, Յնդկաստանը, Չինաստանը, ճապոնիան, թվարկել միջնադարում Արևելքի երկրներում տեղի ունեցած մի քանի կարևոր իրադարձություններ, նշանավոր պետական ու մշակութային գործիչների անուններ:</p>	<p>Մոնղոլական տերության, Օսմանյան կայսրության, Դելիի սուլթանության, Մեծ Մողոլի կայսրության, Տան, Մին կայսրությունների, «Տայկա» և սյոգունների դարաշրջանների, Արևելքի երկրների մշակութային կարևոր ձեռքբերումների մասին:</p> <p><i>Կարողանա՝</i> ներկայացնել Արևելքի երկրների ազգային մշակույթները, Արևելքի ժողովուրդների պայքարը թյուրք-մոնղոլական նվաճողների դեմ, Արևելք-Արևմուտք առևտրատնտեսական և մշակութային կապերը, բացատրել Ղուրան, իսլամ, մուսուլման, խալիֆ, հիջրա, շիա, սուննի, ռեկոնկիստա, ընտրություն ըստ արժանիքի, սինտո, սյոգուն, կաբուկի, պագոդա, սամուրայ հասկացությունների իմաստը:</p>	<p>առաջացման ժամանակը, նախադրյալները, կարևոր իրադարձություններն ու երևույթները, Արաբական խալիֆայության տրոհման պատճառները, Արևելքի երկրների տնտեսական, ռազմական, քաղաքական հզորության նախադրյալները և անկման պատճառները:</p> <p><i>Կարողանա՝</i> համեմատել Արևելքի երկրներում պետական կազմավորումների առաջացման ժամանակը, նախադրյալները, կարևոր իրադարձություններն ու երևույթները, Արևելքի երկրների տնտեսական, ռազմական, քաղաքական հզորության նախադրյալները և քայքայման ու անկման պատճառները, բացատրել, հասկացությունների իմաստը:</p>
---	---	---

ԲԱԺԻՆ 5. ՆՈՐ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

<p><i>Իմանա՝</i> ծովային և ցամաքային նշանավոր հայտնագործություններ կատարողների, XVI-XVII դդ. նշանավոր գիտնականների և քաղաքական գործիչների անուններ:</p> <p><i>Կարողանա՝</i> թվարկել Վերածննդի դարաշրջանի նշանավոր գործիչների և նրանց գործերը (դա Վինչի, Ռաֆայել, Միքելանջելո, Դանթե), քարտեզի վրա ցույց տա Աշխարհագրական մեծ հայտնագործություններ և դրանք իրականացրած գործիչների երթուղին:</p>	<p><i>Իմանա՝</i> Աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունների և դրանց հետևանքների, Ռեֆորմացիայի սկզբնավորման, տարածման և հետևանքների մասին:</p> <p><i>Կարողանա՝</i> ներկայացնել ուշ միջնադարում գիտության մեջ կատարված նոր գյուտերը ու դրանց նշանակությունը, գնահատել Վերածննդի մշակույթը, աշխարհագրական հայտնագործությունները ներկայացնել ժամանակագրական հաջորդականությամբ, բացատրել Վերածնունդ, հումանիստներ, Յյուսիսային</p>	<p><i>Իմանա՝</i> Երեսնամյա պատերազմի պատճառների ու հետևանքների, նոր Եվրոպայի ձևավորման նախադրյալների մասին:</p> <p><i>Կարողանա՝</i> բացատրել Աշխարհագրական մեծ հայտնագործությունների նշանակությունը, գիտական հեղաշրջումների հետևանքները, դրանց նկատմամբ եկեղեցու դիրքորոշումը, գնահատել Նիդեռլանդական հեղափոխության պատմական նշանակությունը, Նոր Եվրոպայի ձևավորման պայմանները,</p>
--	--	---

	<p>Վերածնունդ, ինդուլգենցիա, բողոքականներ, Ռեֆորմացիա, Հակառեֆորմացիա, գաղութ, կոնկիստադոր, լութերական եկեղեցի, անգլիկան եկեղեցի, գիտական հեղափոխություն հասկացությունների իմաստը:</p>	<p>հասկացությունների իմաստը:</p>
--	--	----------------------------------

ՆՈՐ ԴԱՐԵՐ ---- 8-րդ դասարան

ԲԱԺԻՆ 1. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՎԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱՎՈՒԹՅԱՆ ԱՈՒՋԻՆ ՇՐՋԱՓՈՒԼԸ		
Ա մակարդակ	Բ մակարդակ	Գ մակարդակ
<p>Իմանա՝ արդյունաբերական հասարակության ձևավորման և արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլում տեղի ունեցած կարևոր տեղաշարժերի, հեղափոխությունների, վերափոխումների, միջազգային հարաբերությունների, մշակութային կյանքի զարգացման ու մշակութային կարևոր ձեռքբերումների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ թվարկել անգլիական և ֆրանսիական հեղափոխության նշանավոր գործիչների, արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլի պետական, քաղաքական և մշակութային նշանավոր գործիչների, Քարտեզի վրա ցույց տա Եվրոպական խոշոր երկրները, ԱՄՆ-ը և Արևելքի երկրները, բացատրել «Պետությունը ես եմ», «Մեզանից հետո թեկուզ ջրհեղեղ» արտահայտությունների իմաստը:</p>	<p>Իմանա՝ արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլում տեղի ունեցած կարևոր տեղաշարժերի, հեղափոխությունների, վերափոխումների պատճառների, ընթացքի ու հետևանքների, Արևելքի երկրներում կապիտալիստական հարաբերությունների հաստատմանը խոչընդոտող պայմանների, ԱՄՆ-ի կազմավորման, Օսմանյան կայսրության մեջ իրականացված բարեփոխումների փորձերի և դրանց արդյունքների, նապոլեոնյան դարաշրջանի, գաղութային համակարգի ձևավորման մասին:</p> <p>Կարողանա՝ պարզաբանել արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլում տեղի ունեցած կարևոր տեղաշարժերի, հեղափոխությունների, վերափոխումների պատմական անհրաժեշտությունը, Արևելքի երկրներում կապիտալիստական հարաբերությունների հաստատմանը խոչընդոտող պայմանները, ներկայացնել դիրեկտորիան, կոնսուլությունը, կայսրությունը Ֆրանսիայում, բնութագրել դարաշրջանի նշանավոր գործիչների, բացատրել բուրժուազիա, պրոլետարիատ, ընդդիմություն, կապիտալ, սահմանադրություն, չարտիզմ, հանրագիտարան, մանուֆակտուրա, քաղաքացիական պատերազմ, թանգիմաթ հասկացությունների իմաստը:</p>	<p>Իմանա՝ արդյունաբերական հասարակության առաջին շրջափուլում զարգացման արդյունքների, լուսավորական շարժման ու լուսավորյալ միապետների, անգլիական ու ֆրանսիական հեղափոխությունների արդյունքների, Արևելքի ավանդական հասարակությունների, միջազգային հարաբերությունների բնույթի, մշակույթի տարբեր ճյուղերում արձանագրված նվաճումների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ վերլուծել եվրոպական և արևելյան պետությունների անհավասարաչափ զարգացման պատճառները, մեկնաբանել և համեմատել տարբեր երկրներում կատարված հեղափոխությունների և բարեփոխումների պատճառներն ու արդյունքները, վերլուծել Նապոլեոնյան պատերազմների, գաղութային քաղաքականության պատճառները և հետևանքները, համեմատել դարաշրջանի պետական նշանավոր գործիչների վարած քաղաքականությունը:</p>

ԲԱԺԻՆ 2. ԱՌԱՋԱՎՈՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐԸ ԵՎ ԱՇԽԱՐՀԸ XIX ԴԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՍԻՆ ԵՎ XX ԴԱՐԻ ՍԿՋԲԻՆ

<p>Իմանա՝ դարաշրջանի նշանավոր գործիչների (Նապոլեոնի, Բիսմարկի, Գարիբալդիի), Առաջին աշխարհամարտում ներգրավված երկրների, Առաջին աշխարհամարտի առավել խոշոր ճակատամարտերի, Առաջին աշխարհամարտի ընթացքում ռազմական տեխնիկայի նորամուծությունների:</p>	<p>Իմանա՝ զարգացած արդյունաբերական երկրների, տնտեսության, գիտության և տեխնիկայի տարբեր բնագավառներում տեղի ունեցած կարևոր փոփոխությունների, հեղափոխական ու ազատական շարժումների, Եվրոպայում առաջացած նոր պետությունների, արևելյան հասարակությունների արդիականացման փորձերի, գաղութային քաղաքականության, միջազգային հարաբերությունների, Առաջին աշխարհամարտի, մշակութային կյանքում կատարված փոփոխությունների մասին:</p>	<p>Իմանա՝ աշխարհի անհամաչափ զարգացման պատճառները, հեղափոխական և ազատական շարժումների, արևելյան հասարակությունների արդիականացման փորձերի, գաղութային քաղաքականության հետևանքները, միջազգային հարաբերություններում տեղի ունեցած փոփոխությունների պատճառներն ու գլխավոր արդյունքները, Առաջին աշխարհամարտի պատճառները, ընթացքն ու հետևանքները, մշակույթի տարբեր ոլորտներում արձանագրված նվաճումները:</p>
<p>Կարողանա՝ բնութագրել դարաշրջանի նշանավոր պետական ու մշակութային նշանավոր գործիչների, քարտեզի վրա ցույց տալ Առաջին աշխարհամարտում ներգրավված մեծ տերությունները, Առաջին աշխարհամարտի առավել խոշոր ճակատամարտերը, թվարկել մի քանի կարևոր իրադարձություններ, մշակութային գործիչներ ու նրանց ստեղծագործություններ, գյուտեր, կազմել համաաշխարհային կարևոր նշանակություն ունեցող իրադարձությունների ժամանակագրություն:</p>	<p>Կարողանա՝ ներկայացնել հեղափոխական և ազատական շարժումների, Գերմանիայի և Իտալիայի միավորման պատմական անհրաժեշտությունը, գաղութացման, միջազգային հարաբերություններում տեղի ունեցած փոփոխությունների և Առաջին աշխարհամարտի պատճառները, մշակույթի տարբեր բնագավառներում արձանագրված նվաճումները, պարզաբանել ազգային հիմնախնդիրների լուծման ուղիները, արևելյան հասարակությունների արդիականացման անհրաժեշտությունը, վերլուծել մեծ տերությունների վարած քաղաքականությունը, բացատրել բանկ, ֆերմեր, ռասա, մոնոպոլիա, սոցիալիզմ, կապիտալի արտահանում, բոլշևիկ, դեկրետ, կապիտոլյացիա, Անտանտ, նարոդնիկ, գաղութ, զենոցիդ հասկացությունների, «Աշխարհի արհեստանոց»,</p>	<p>Կարողանա՝ գնահատել տնտեսական զարգացման գլխավոր արդյունքները, հեղափոխական և ազատական շարժումների, արևելյան հասարակությունների արդիականացման փորձերի, գաղութային քաղաքականության հետևանքները, համեմատել միջազգային հարաբերություններում տեղի ունեցած փոփոխությունների պատճառներն ու գլխավոր արդյունքները, ընթացքն ու հետևանքները, վերլուծել եվրոպական քաղաքական զարգացումների միտումները, գաղութային նվաճումների արդյունքները, պատերազմի պատրաստվող երկրների իմպերիալիստական գաղափարախոսությունը, քննարկել Առաջին աշխարհամարտի ռազմաքաղաքական</p>

	<p>«Երկաթով և արյունով», «Տեղ արևի տակ» արտահայտությունների իմաստը, քարտեզի օգտագործմամբ ներկայացնել ժամանակաշրջանի կարևոր պատմական իրադարձությունները, ռազմական գործողությունների ընթացքը:</p>	<p>արդյունքները, հիմնավորել սեփական տեսակետները, բնութագրել և համեմատել Գարիբալդիի և Բիսմարկի դերը իրենց երկրների միավորման գործում:</p>
--	---	--

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ----- 9-րդ դասարան

ԲԱԺԻՆ 1. ԱՇԽԱՐՀԸ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՎԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՓՈՒԼՈՒՄ		
Ա մակարդակ	Բ մակարդակ	Գ մակարդակ
<p>Իմանա՝ Վերսալյան պայմանագիրը ստորագրած երկրների, այդ դարաշրջանի նշանավոր ռազմաքաղաքական և նշակութային գործիչների, Երկրորդ աշխարհամարտի մասնակից պետությունների և կարևոր ճակատամարտերի, Երկրորդ աշխարհամարտի հիմնական փուլերի, ռազմաքաղաքական գործիչների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ թվարկել և քարտեզի վրա ցույց տալ Վերսալյան պայմանագիրը ստորագրած երկրներ, Երկրորդ աշխարհամարտի մասնակից մեծ պետություններ և կարևոր ճակատամարտեր, բնութագրել այդ դարաշրջանի նշանավոր ռազմաքաղաքական և նշակութային գործիչների, ժամանակագրական հաջորդականությամբ թվարկել համաշխարհային կարևոր նշանակություն ունեցող իրադարձություններ:</p>	<p>Իմանա՝ Փարիզի վեհաժողովի, ստորագրված պայմանագրերի, Վերսալ-վաշինգտոնյան համակարգի, ժողովրդավարական ու ավանդական հասարակությունների, տնտեսական մեծ ճգնաժամի, 1920-1930-ական թթ. նշակույթի տարբեր բնագավառներում կատարված նվաճումների մասին, 1920 - 1930-ական թթ. միջազգային հարաբերությունների առանձնահատկությունների, Երկրորդ աշխարհամարտի պատճառների, ընթացքի ու արդյունքների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ ներկայացնել և վերլուծել հաշտության պայմանագրերի բովանդակությունը, պարզաբանի Ազգերի լիգայի ստեղծման նպատակը, գործառույթները, ֆաշիզմի էությունը և դրա ի հայտ գալուն նպաստող պայմանները, տնտեսական ճգնաժամի հետևանքները, քեմալական շարժման էությունը, ներկայացնել Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ռազմաքաղաքական արդյունքները, բացատրել ազրեսիա, ինտերվենցիա, ստատուս-քվո, «Նոր կուրս», կուլակ, ռևանշ հասկացությունների և «Տարօրինակ պատերազմ», «Կայծակնային պատերազմ», «Երկրորդ ճակատ» արտահայտությունների իմաստը:</p>	<p>Իմանա՝ Վերսալ-վաշինգտոնյան պայմանագրերի, ժողովրդավարական ու ավանդական հասարակությունների, առանձնահատկությունների, տնտեսական մեծ ճգնաժամի հաղթահարման ուղիների, 1920-1930-ական թթ. նշակույթի տարբեր բնագավառներում կատարված նվաճումների, Երկրորդ աշխարհամարտի ռազմաքաղաքական արդյունքները:</p> <p>Կարողանա՝ քննարկել Երկրորդ աշխարհամարտի պատճառները և հետևանքները, բացատրել և հիմնավորել Գերմանիայի սկզբնական հաջողությունների պատճառները, ԽՍՀՄ-ի տարած հաղթանակի նախադրյալները և նշանակությունը, պարզաբանել 1920 - 1930-ական թթ. միջազգային հարաբերությունների գլխավոր հիմնահարցերը, նորագույն շրջանում Արևելքի երկրների քաղաքական զարգացման առանձնահատկությունները, համեմատել համաշխարհային երկու պատերազմների պատճառները, հակամարտող ուժերի կազմն ու ծրագրերը:</p>

ԲԱԺԻՆ 2. ԱՇԽԱՐՀԸ ՍԱՌԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՆՐՁԱՆՈՒՄ		
<p>Իմանա՝ 1945-1991 թթ. միջազգային հարաբերությունների, գաղութային համակարգի փլուզման մասին, ՄԱԿ-ի ստեղծման, ԽՍՀՄ ղեկավարների, հետպատերազմյան ժամանակաշրջանի նշանավոր ռազմա-քաղաքական գործիչների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ թվարկել և բնութագրել նշանավոր ռազմա-քաղաքական գործիչների, ժամանակագրական հաջորդականությամբ ներկայացնել համաշխարհային կարևոր նշանակություն ունեցող իրադարձություններ, քարտեզի վրա ցույց տալ աշխարհի խոշոր տերությունները:</p>	<p>Իմանա՝ նոր միջազգային-իրավական համակարգի ձևավորման, երկբևեռ աշխարհի ձևավորման, տնտեսական մրցակցության պատճառներն ու հետևանքները, ՄԱԿ-ի ստեղծման նպատակը, խնդիրները, գործառույթները, միջազգային հարաբերություններում դրսևորված փոփոխությունները, տարածաշրջանային պատերազմների ու հակամարտությունների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ ներկայացնել ՄԱԿ-ի ստեղծման անհրաժեշտությունը, նպատակը, խնդիրները, գործառույթները, ՆԱՏՕ-ի և Վարշավյան դաշինքի ստեղծման պատճառները և դրանց գործունեությունը, ԱՄՆ-ի պաշտամունքի դատապարտման պատմական նշանակությունը, Վերակառուցման քաղաքականությունը, բացատրել «Չմիալ», «Լճացում», «Վերակառուցում», համադաշնություն, ՆԱՏՕ, ԱՊՀ, օկուպացիա, «Մարշալի պլան» հասկացությունների և արտահայտությունների իմաստը:</p>	<p>Իմանա՝ նոր միջազգային-իրավական համակարգի ձևավորման, երկբևեռ աշխարհի ձևավորման, տնտեսական մրցակցության, աշխարհի երկրների զարգացման առանձնահատկությունների, գաղութային համակարգի փլուզման պատճառների, երրորդ աշխարհի ձևավորման, Արևելքի երկրների զարգացման առանձնահատկությունների մասին:</p> <p>Կարողանա՝ վերլուծել սառը պատերազմի պատճառները և դրա դրսևորման ձևերը, համեմատել աշխարհի զարգացած երկրները, երրորդ աշխարհի, Արևելքի երկրների տնտեսությունն ու քաղաքականությունը, վեր հանել «Չմիալի տարիների» և «Լճացման շրջանի» ԽՍՀՄ-ի ներքին և արտաքին քաղաքականության բնորոշ գծերը, հիմնավորել, թե արդյոք անխուսափելի էր ԽՍՀՄ-ի փլուզումը, քննարկել և մեկնաբանել, թե ինչու ԱՄՆ-ը դարձավ միակ զերտերությունը:</p>
ԲԱԺԻՆ 3. ԱՇԽԱՐՀԸ ԱՐԴԻ ՓՈՒԼՈՒՄ		
<p>Իմանա՝ Սառը պատերազմի ավարտից հետո աշխարհի խոշոր պետությունների զարգացման, միջազգային հարաբերություններում նկատված փոփոխությունների, արդի համաշխարհային հիմնախնդիրների, համաշխարհային մշակույթի կարևորագույն նվաճումների</p>	<p>Իմանա՝ Արևմուտքի, հետխորհրդային երկրների զարգացման առանձնահատկությունների, արդի դարաշրջանի միջազգային հակամարտությունների, համաշխարհայինացման, մշակույթի տարբեր ոլորտներում արձանագրված նվաճումների արդյունքների մասին:</p>	<p>Իմանա՝ արդի աշխարհաքաղաքական փոփոխությունների պատճառների ու հետևանքների, նոր աշխարհակարգի, համամոլորակային ու հումանիտար հիմնախնդիրների, միջազգային համագործակցության ու խաղաղության</p>

<p>մասին,</p> <p>Կարողանա՝ թվարկել և քարտեզի վրա ցույց տալ ԱՄՆ-ը, եվրոպական, Արևելքի խոշոր երկրները, ԱՊՀ-ի երկրները և դրանց մայրաքաղաքները, բնութագրել նշված ժամանակաշրջանի պետական և մշակութային նշանավոր գործիչների:</p>	<p>Կարողանա՝ ներկայացնել աշխարհի տարբեր երկրների տնտեսական զարգացման առանձնահատկությունները, արդի դարաշրջանի միջազգային հարաբերությունների միտումները, հակամարտությունների պատճառներն ու հետևանքները, համաշխարհայնացման դրական ու բացասական արդյունքները, բացատրել ազատականացում, ինտեգրում, գլոբալիզացիա, կոոպերացիա, մետրոպոլիա, անեքսիա, «Բեռլինյան պատ», «Երկաթյա լեռի» բառերի և արտահայտությունների իմաստը:</p>	<p>անհրաժեշտության մասին:</p> <p>Կարողանա՝ գնահատել և համեմատել աշխարհի տարբեր երկրների տնտեսական ու արտաքին քաղաքականությունները, համեմատել նշանավոր պետական գործիչների գործունեությունը, քննարկել և տեսակետներ հայտնել համաշխարհային նշանակություն ունեցող հիմնախնդիրների վերաբերյալ, նշել և հիմնավորել մի քանի համամարդկային կարևոր հիմնախնդիրների լուծման սեփական վարկածներ, վեր հանել ներկայիս Չինաստանի զարգացման յուրահատկությունները, արաբական աշխարհի հիմնախնդիրները և վերջին զարգացումները:</p>
--	--	---

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

«Համաշխարհային պատմություն» առարկայի դասավանդման արդյունքում սովորողը պետք է.

- Գնահատի մարդկության ստեղծած քաղաքակրթական արժեքները, իրեն համարի այդ ամենի օրինական ժառանգորդը, պահպանողն ու հաջորդ սերնդին փոխանցման պատասխանատու:

- Հարգալից վերաբերմունք ունենա այդ արժեքները ստեղծած սերունդների, նրանց նշանավոր ու անհայտ ներկայացուցիչների նկատմամբ:

- Հպարտություն զգացում ունենա սեփական ժողովրդի, նրա բազմահազարամյա պատմության ընթացքում ունեցած թռիչքների ու մշակութային ձեռքբերումների նկատմամբ:

- Հարգալից վերաբերմունք ունենա աշխարհի այլ տարածաշրջաններում ու մայրցամաքներում ապրող տարբեր ռասսաների և կրոնական ուղղությունների պատկանող ժողովուրդների ու էթնիկական խմբերի, նրանց ապրելակերպի, ավանդույթների ու մշակույթի այլ կողմերի նկատմամբ:

- Գիտակցի, որ առանց անցյալի մարդկանց ամենօրյա աշխատանքի և փորձության, կուտակած գիտելիքների ու հմտությունների անհնարին կլիներ ժամանակակից քաղաքակրթությունն ընդհանրապես:

- Գիտակցի պետության և ազգային-հոգևոր կառույցների կարևորությունն ազգային մշակույթի պահպանման ու ազգային պետության զարգացման գործում:

- Կարևորի անձնական, հասարակական և ազգային շահերի միասնությունը և ներդաշնակությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Հանրակրթության պետական չափորոշիչ: Երևան, 2010:
2. Գիլգամեշ, թարգմ. Ն. Մարտիրոսյանի, Եր. 1963:
3. Հերոդոտոս, Պատմություն, Եր., 1986:
4. Քսենոփոն, Անաբասիս, Եր., 1970:
5. Հոմերոս, Իլիական, Եր., 1955, 1987:
6. Հոմերոս, Ոդիսական, Եր., 1957, 1988:
7. Նեյհարդ, Ա. Շիշովա Ի., Հին աշխարհի յոթ հրաշալիքները, Եր., 1989 (կամ ցանկ. այլ հրատ.):
8. Առաքելյան Ա., Հունական գրականության պատմություն, Եր. 1962:
9. Առաքելյան Ա., Հռոմեական գրականության պատմություն, Եր., 1975:
10. Դիցաբանական բառարան, Եր., 1985:
11. Ստինգլ Մ., Հնդկացիական բուրգերի առեղծվածները, Եր., 1977:
12. Ուտչենկո Ս., Հուլիոս Կեսար, Եր., 1980:
13. Ցվայգ Ս., Մարդկության աստեղային ժամերը: Պատմական մանրապատումներ, Եր., 1974:
14. Ցվայգ Ս., Մագելանի սխրագործությունը, Եր., 1989:
15. Շտեկլի Ա., Գալիլեյ, Եր., 1984:
16. Լևանդովսկի Ա., Ժաննա դ'Արկ, Եր., 1985:
17. Լավրեցկի Ի., Սիմոն Բոլիվար, Եր., 1975:
18. Գրիգորև Ս., Ալեքսանդր Սուվորով, Եր., 1985:
19. Մանֆրեդ Ա., Երեք դիմանկար Ֆրանսիական մեծ հեղափոխության դարաշրջանի, Եր., 1988:
20. Մանֆրեդ Ա., Նապոլեոն Բոնապարտ, Եր., 1975:
21. Տալանով Ա., Նանսեն, Եր., 1962:
22. Բորիսով Յու., Շառլ Մորիս Թալեյրան, Եր., 1989:
23. Գոլովանով Յ., Էտյուդներ գիտնականների մասին, Եր., 1984:
24. Խաչատրյան Ի., ԱՄՆ-ի Սահմանադրությունը., Եր., 1991:
25. Վոլկով Ֆ., Ուայթհոլի և Դաունինգ-սթրիթի գաղտնիքները, Եր., 1983:
26. Ինճիկյան Հ., Օսմանյան կայսրության անկումը, Եր., 1984:
27. Իրանը Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրյակին և պատերազմի տարիներին (ուսումնական առաջադրանքներ և մեթոդական օժանդակ նյութեր), կազմեց Վ. Բայբուրդյանը, Եր., 1984:
28. Մոլչանով Ն., Գեներալ դը Գոլ, Եր., 1976:
29. Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ ուսուցիչների համար, Եր., 2004:
30. Պատմություն և կրթություն, գիտատնտեսական և մեթոդական հանդես, «Տաթև գիտակրթական համալիր», N 1-2, N 3-4, Եր., 2006:
31. Էնժի ժեյ: Աի Եյժի Է ռի ծաաի Էի ԷԷ ԷԷյ ԷԷի Էյի ԷԷի Է Է ի ի ռժժի Էրժեժ Է Էժժ, Աի Էժժի Է Է.Ա. Է., Աի Էժժաա Է ., Աի ժի ի Էի Էի Ն.Չ. Է Էժ., Է ., Էժի Օժ, 2000.
32. Էնժի ժեյ Էժժաի Էժի ի Էժժ Է ռժժաի Էժ ԷժԷի Է. 5-6 ԷԷ.: ԷժժաԷժԷ-ԷժԷԷժ ի ԷժժԷժԷԷ, Նժժի Է Է.Ա. Է Էժ., Է . Էժի Օժ, 2000.
33. Էնժի ժեյ Էժժաի Էժի ի Էժժ, Է-Էժ. ԷԷյ VI ԷԷ. ռժ. Է-Էժ. Էժժաի ԷԷ, ԷժժաԷժի Է.Ա., Նաի ի Էժժի Էժժա Է .Ա., Է ., Է Էժի Ն, 1995.

34. Ēñòí ðèy ñðááí èò ááéí à, ó-ááí èè àèy VII èè. ñðááèò ó-áá. çááááí úé, Áí éòí à Ì ., Øóéóðí à Ð., Ì ., Ì ĒĐÍ Ñ, 1995.
35. Í í àày èñòí ðèy, 1500-1800: Ó-ááí èè àèy 7 èè. í áúáí áðàçí ààò. ó-áðáæááí èè Ðáí àñèày Á.B., Áàðáí í à Ì .Á., Ááí þøèèí à Ē.Ì ., Ì ., Í ðí ñááúáí èà, 2000.
36. Ēñòí ðèy ì èðí áúò òèàèèèçàòèè ñ áðááí áéøèò áðáí áí áí éí í òà XX ááèà. 10-11 èè.: Í í ñí áèà àèy í áúáí áðàçí à. ó-áá. çáááááí èè, Õà-àòòðyí Ì .Á., í í à ðáà. Á.Ē. Óéí éí áí é, Ì ., Āðí òà, 2000.
37. Ēñòí ðèy áðááí ááí ì èðà, á òðáò òí ì áò, í í à ðáááèòèáé Ē.Ì . Äuyet í í áà, Ì í ñèàà, 1989.
38. Ēñòí ðèy áðááí áé Āðáòèè. Í í à ðáááèòèáé Á.Ē. Ááèèááà, Ì í ñèàà, 1972.
39. Ēñòí ðèy áðááí ááí Ðèí à. Í í à ðáááèòèáé Á.Ā. Áí í úáí éí à, Ì í ñèàà, 1956.
40. Ááèèèèè à í èèèí áí äöü è èò áèòáú. Á.Ā. Ááí éí à, Ñ.Ā. Āáðèà+, Ðí ñòí á-í à-Āí í ó, 1999.
41. Áèáèñáí äð Ááèèèèè à èáááí ààò è èññèááí ááí èyò Áí ñòí èà è Çáí ááà, Ì í ñèàà, 2000.
42. Á. Õí éí áè, Õèàèèèèçàòèy í áðáá ñóáí ì èñòí ðèè, Ñáí èò-Í áòáðáóðá, 1995.
43. Ēñòí ðèy ðáèèèèè. Ó-ááí í à í í ñí áèà, Ì í ñèàà, 2000.
44. Õðí í èèà +áèí áá-áñòáà: Áí èüøày yí òèèèí í ááèy, ñí ñòáàèòáèü Á. Õáðáí ááðá, Ì í ñèàà, 1996.
45. Ēèèþñòðèðí ááí í ày èñòí ðèy ì èðà, Ì í ñèàà, ò. I-III, 1998.
46. Ì àèày èñòí ðèy èñéóññòáà:Í áðáí áúòí í à èñéóññòáí, Ì í ñèàà, 1982.
47. Ì àèày èñòí ðèy èñéóññòáà: Ēñéóññòáí Āðááí ááí Áí ñòí èà", Ì ., 1976.
48. Ì àèày èñòí ðèy èñéóññòáà: Áí òè-í í à èñéóññòáí ", Ì ., 1972.
49. Í .Ð. Āáðí è, Õáòòú, Ì ., 1987.
50. Á.Ā. Ēñòðèí, Ðàçáèòèà í èñüí à, Ì ., 1961.
51. Í . Ì í í òy, Ááèí àò Ðáí ñáñí à, Ì ., 1989.
52. Á. Í í í áí óáéí, Āðááí àyü Ì áñí í í òáí èy, Ì ., 1990.
53. Ý.Í . Õáí èèí, Á.Ā. Ýðí áí, Ì èòú áðááí áé Ēí áèè, Ì ., 1982.
54. Õðáñòí ì àòèy í í èñòí ðèè áðááí ááí ì èðà (í í à ðáà. Á.Áí ðóóí àè-à), Ñáðáòí à, 1973.
55. Ðáí ü Ēy, Ì èòú áðááí ááí Ēèòày, Ì ., 1987.
56. Áñáí èðí ày èñòí ðèy í í ááéøááí áðáí áí è. Ñí ðááí +í í à í í ñí áèà, Ì éí ñè, 1998.
57. Ì èð à XX ááèà. Āí í í éí èòáèüí úá ì àòáðèàèü è ó-ááí èèàí í í í í ááéøáé èñòí ðèè, Ì ., 1999.
58. Ñàòðáñòyí Ð.Ā., Áí èòðèí à í ñí áí èçí à á í í èèòè-áñéí é æèçí è Í ñí áí ñéí é èí í áðèè, Āð., 1985.
59. Ēñòí ðèy àèí éí ì àòèè, áòí ðí á èçááí èà, ò. 1-5, Ì ., 1975-1979.
60. Ēñòí ðèy ì áæáóí áðí áí úò í òí í óáí èè è áí áóí áé í í èèòèèè ÑÑÑÐ, ò. 1-3, 1967.
61. A concise history of the world, G.M. Roberts, New-York, Oxford university press. 1995.